СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ | РІК XL. Ч. 116. | Джерзи Сіти, Н. Дж., четвер, 19 травня 1932. | VOL. XL. No. 116. | Jersey City, N. J., Thursday, May 19, 1932. | THREE CENTS.

КУРТІС ОБДУРЮВАВ ЛИНДБЕРГА, БО НЕ ЗНАВ НІЧОГО ПРО СУДЬБУ ДИТИНИ

НЮ ЙОРК. — Джан Г. Куртіс, корабельний будівничий з Норфолк, передав поліції написані ним зізнання, в яких признається, що він обдурював Линдберга.

Куртіс був довгий час посередником між Линдбергом і тими, що буцімто викрали дитину Линдбергів і знаходилися на кораблі, що пливав недалеко Норфолку. Линдберґ повірив запевненням Куртіса і витратив богато часу на подорожі літаком і кораблем, щоби навязати контакт з бандитами. Тепер Куртіс проголошує, що він знаходився в грошевих клопотах і думав заробити від часописних видавців та фільмових підприємств грубі гроші, передаючи їм історію пертрактацій з бандитами, що нібито викрали сина Линберга. Куртіс признається, що всі ті історії були ним видумані, та що він ніколи не був у звязку з людьми, що викрали дитину. Каже, що він мусів хіба збожеволіти, щоби допуститися такого діла, якого дуже жалує.

ПОЛЯК „ПРИЗНАЄТЬСЯ", ЩО ПОМАГАВ ВИКРАДАТИ СИНА ЛИНДБЕРГА.

НЮ ЙОРК. — Френк Пажих, літ 30, з Бруклина, американський Поляк, зізнав на поліції, що він є одним з 7 бандитів, котрі викрали сина Линдберга. Він твердить, що цього доконала шайка, котра оперувала малим судном, на якім перепачковувано алькогольні напитки. Пажих каже, що той, котрий викрав дитину з кімнати, коли зносив її по драбині, дуже налякався і пустив з переляку дитину, яка впала на землю й потовклася. Коли втікали з дитиною автомобілем, завважили, що голова дитини холодна, а серце перестало бити. Тоді вони залишили її в лісі як мертву.

Пажихови обіцяли за участь у викраденню кілька тисячок. Він каже, що ті, що викрали дитину, не дістали тих $50,000, що їх виплачено в Бронксі титулом окупу.

Поліція сумнівається в правдивість зізнань Пажиха. Каже, що він фантазує, переповідаючи те, що вичитав у ґазетах. А заключає це з того, що він нічого нового не подає, а заживає наркотики і сильно пе і в наркотичнім стані найбільше розповідає.

КОНҐРЕС РАДИТИМЕ В ЛІТІ.

ВАШИНҐТОН. — Наради конгресу мали би бути відложені з днем 1 червня, щоби дати послам і сенаторам нагоду брати участь у конвенціях обидвох найбільших партій. Та виходить, що конґрес не впорається до того часу з податками і з тими мірами, які треба повзяти, щоби ратувати край перед економічним крахом. Тому готові радити в літі.

СМИТ ЗДОБУВАЄ НОВИХ ПРИХИЛЬНИКІВ.

НЮ ЙОРК. — З Ню Джерзи доносять, що бувший говернор Смит здобув нове попертя, бо вибрані 36 делегатів на демократичну конвенцію стоять до його диспозиції. В Конетикот вибрано теж 16 його прихильників.

ДОБРИЙ КОМИШЕН.

НЮ ЙОРК. — Деніел Мек Кетрик, котрий займався влаштуванням кулачних змагань, посередничив у продажі плугів до відгортання снігу для „Ню Йорк Сіти Департамент оф Сенітейшен" і заробив на тім посередництві титулом комісового $61,000. Справа пахне хабарництвом і тому опинилася перед судом.

ОДІДИЧИЛИ ФРАНЦУСЬКУ КУЛЬТУРУ.

ІСТОН (Пенсилвенія). — На святі столітньої річниці істнування „Лафает Каледж" підношено ті цінности, які вложив французький нарід в американську культуру. Підкреслено, що деклярація незалежности, свобода віри та карне законодавство Вірджінії були створені під впливом тогочасних французьких фільософічних наук.

ЖІНКИ БЕРУТЬСЯ ДО ПОЛІТИКИ.

ТРЕНТОН. — Між кандидатами обидвох партій, які старалися при правиборах дістати номінацію до конгресу й асембли, було 20 жінок. Найбільш певною вибору є посолка міссіс Нортон з 12 дистрикту, перша жінка посолка зі Сходу.

ГУВЕР СЛУХАВ.

ВАШИНҐТОН.—Републиканські лідери зі стейту Ню Йорку переконували президента Гувера, що партії треба заняти ліберальне становище щодо прогибіції. Коли їх по розмові запитали, що на це сказав Гувер, вони відповіли: „Президент дуже гарно слухав".

ТРЕБА НОВОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ.

ФИЛАДЕЛФІЯ. — Рабін Аба Сілвер з Клівленду говорив до 3,000 делегатів „Нешенел Конференс оф Сошел Ворк" про потребу нової цивілізації. Він казав, що автомобілі, радія, винаходи та богатства не є мірником цивілізації, а вільне, забезпечене і творче громадське життя, цінення людської індивідуальности, якість інтелектуальних, духових і естетичних інтересів і відповідна винагорода за працю і заслуги.

А тепер, говорив рабін, ті, що ревно працювали, стоять у „бредлайні", а діти, яких учимо, що треба працювати, не всилі знайти праці.

ДО СОЮЗОВЦІВ В НЮ ЙОРКУ, Н. Й.

ПРОСИТЬСЯ УСІХ ЧЛЕНІВ У. Н. СОЮЗА В НЮ ЙОРКУ ПРИБУТИ НА

ДУЖЕ ВАЖНІ

ОРҐАНІЗАЦІЙНІ ЗБОРИ

—:—:— які відбудуться —:—:—

В ЧЕТВЕР, ДНЯ 19-ГО ТРАВНЯ (MAY) 1932 РОКУ

В УКРАЇНСЬКІМ НАРОДНІМ ДОМІ,

217-19 EAST 6th STREET, NEW YORK, N. Y.

в годині 8-мій ввечір.

На зборах вийчиться остаточно злуку відділів, як також вирішиться багато важних справ.

ЗА ТИМЧАСОВИЙ КОМІТЕТ:

Ілія Гузар, предс.; **Мих. Жуковський** і **Мих. Боднар**, секретарі.

БОЛЬШЕВИКИ СПРОСТОВУЮТЬ.

Московські газети друкують спеціяльне спростування радянської телеграфічної агенції відомостей заграничної преси про те, що нібито большевики на Далекому Сході скупчили 250,000 армію й готуються до війни з Японією. Ґазети підкреслюють рішучо, що московський уряд не думає воювати з Японією й усіми силами старається задержати спокій на Далекому Сході, ставлячись невтрально до подій у Манджурії.

ЗАПЛАТИВ ЗА ЗЛОДІЙСТВО ЖИТТЯМ.

У Фалтиченах (Румунія) кинувся з другого поверха будинку префектури урядник Константин Грешану й загинув. День перед тим контролював один урядник міністерства внутрішніх справ касу, котрою завідував Ґрешану. В касі бракувало двіста тисяч левів. Ґрешану бачив, що буде біда, й тому поповнив самогубство.

КАПІТАН ЗАСТРІЛИВ ГОСПОДИНЮ ДОМУ.

Капітан Василь Томиску з Букарешту (Румунія) жив довший час у незгоді зі своєю господинею дому. Оноді перед полуднем прийшло між ними до сварки, підчас котрої він витягнув револвер і двома вистрілами положив її трупом. Капітана арештували.

НІЧНА ПРИГОДА ПОЛЬСЬКИХ АКАДЕМІКІВ.

У Львові при вул. Клепарівській два академіки, Влад. Яроцький та Мик. Сухоцький, прийшли під вікно одного дому та застукали, бо на підпитку думали, що там живуть „легкі" дівчата. Домівник Бояновський думав, що це злодії, вийшов із залізною штабою та побив Яроцького по голові так тяжко, що він наслідком потрясення мізку впав непритомний. Сухоцького побив так тяжко, що стан його безнадійний. Обох відвезли до шпиталю. Поліція переслухала Бояновського та випустила його на волю.

МАТЕРІЯЛЬНІ КЛОПОТИ ПИСЬМЕННИКА.

Ремарк, голосний автор повісти „На заході нічого нового", звернув знову на себе увагу публичної опінії. Німецька скарбова влада занинила йому нарушення девізових приписів, якого допустився вивезенням до заграничних банків значних сум, добутих із розпродажі тієї книжки в Німеччині. Скарбова влада наложила секвестр на квоту 20,000 марок, здепоновану в одному берлінському банку.

МАЄ ЗАПЛАТИТИ $2,000 ЗА ТОВАРИШЕВУ ЖІНКУ.

Іван Чорний з Торонта може бути большевик, але своєї жінки не дає задармо нікому. Коли Іван Бережанський збаламутив його жінку, Чорний запізвав його до суду і зажадав 20 тисяч долярів відшкодування. Бережанський чи то вважав, що „секонд-генд" жінка не варта таких грошей, чи може й не мав так богато грошей, досить, що не загодився і суд мусів їх розсудити. Рішення суду було, що Бережанський має заплатити Чорному $2,000 за жінку, а також кошти процесу. В такий спосіб Бережанський переконався, що чужа жінка не поплачується, хоч би це була навіть жінка товариша, котрий не признає приватної власности.

Розправа між Чорним і Бережанським відбувалася перед лавою присяглих в Торонто три дні. В суді сказав Чорний, що його жінка призналася перед ним, що ходила до Бережанського і просила Чорного, щоби її застрілив. Тоді Чорний дістав забавковий револьвер і сказав, що застрілить її і себе, то жінка кинулася втікати, говорячи, що не хоче так скоро вмирати.

Бережанський не має щастя в любові. Через одну любовну історію він частинно осліп, бо мати дівчини хотіла випекти йому очи. За другу любов мусить заплатити готівкою.

НАЗАД ДО ПРАЛІСА.

В економічнім життю Румунії наступила цілковита стагнація. По містах нема дня, щоби якесь кулецьке або промислове підприємство не застановило своєї чинности. По селах було споре число ремісників. Але безоглядність податкових урядів осягнула те, що ремісники зреклися виконувати свою професію. Село остається без коваля, кушніра, шевця і т. д. Куди це веде? Мабуть: назад до праліса!

СМЕРТЬ ПІД ЗЕМЛЕЮ.

Селяни з Тапкур, пов. Здолбунів, Петро Мичник і Михайло Ягодинський, працювали в каменоломах військової осади, що знаходиться за їх селом. Нараз стіна землі почала сунутись і засипала їх у ямі. Збігшися всі робітники, швидко відкопали їх, але життя їх не спасли.

НАМАГАНЕ САМОГУБСТВО У СОЙМОВІМ ГОТЕЛІ.

У Варшаві, в соймовім готелі хотіла застрілитися Стефанія Магдянова, жінка заступника команданта маршалківської сторожі. Магдянова тяжко ранилася в околиці серця. Тому щойно місяць вийшла вона заміж. Причина намаганого самогубства покищо невідома.

МІЖУСОБНА БІЙКА ІНДІЙЦІВ.

Індійці магомедани та конфуціоністи урядили між собою криваву бійку, в якій загинули 30 осіб, а поранено 370. Бійка почалася зприводу побиття двох магомеданських хлопців одним крамарем. Поліція та військо з трудом привернули спокій.

ВІЙСЬКОВИЙ РЕФЕРЕНТ-ХАБАРНИК.

Рівенський Окружний Суд покарав бувшого військового референта костопільського старости, Шиманського, карою 1-го року вязниці за хабарі, які він брав від рекрутів.

ФАБРИКА ФАЛЬШИВИХ СТЕМПЛІВ.

Брідська поліція арештувала адвокатського соліцитатора Іллю Гульде, постійно замешкалого у Львові. Ґульдому закидають, що відчищував хемічно вживані стемплі та пускав їх в обіг.

„МАЗЕПА" ЛЕПКОГО В ЧЕСЬКІМ ПЕРЕКЛАДІ.

Празьке видавництво Ф. Ребец видає в перекладі твір Лепкого „Мазепа". Ілюстрації до книжки малює артистичний маляр Їржі Вовк.

КАЖУТЬ, ЩО РУЗВЕЛТ ХОРИЙ.

Повідомляють говернора Франклина Рузвелта, котрий є на ліченню у Ворм Спрінґс, Джорджія, що по цілій Америці пошиптують, що він не надається на президента, бо фізично заслабий.

ЧИ ПРИПРАВЛЮВАННЯ (ВАРЕННЯ) Й КОНСЕРВУВАННЯ МАЄ ВПЛИВ НА СКІЛЬКІСТЬ ВІТАМІНІВ У ЯРИНІ?

Жиємо в часах, коли люди є перечулені на точці вітамінів і вічно побоюються, що замало їх споживають. Страх цей збільшає ще те, що загально поширена є думка, що варення й консервування майже зовсім убиває вітаміни. Нове світло на цю справу кинув професор д-р Шойнерт. І так Шойнерт перевів численні проби з вітаміном А (чинник росту, а також правильного розвитку костей). Ані звичайне варення, ані стерилізування не нищить вітаміну А, бо нього може знищити тільки дуже сильне огрівання (розтоплення) при дуже тісній стичности з киснем повітря. Вітаміну Д (чинник протирахітичний) загально нема в яринах; таксамо нема в ярінах багато вітаміну Б (чинник протиневричний — недостача викликує хоробу бері бері), з виїмком зеленої капусти. Вітаміну Д і Б не нищить звичайне варення й хатне консервування. Вітамін Ц (чинник протигнильцевий, протидинговий) є в яринах у дуже великій скількости. Скількість вітаміну Ц при довшім магазинуванню ярини значно зменшається, бо вже найменша скількість кисня, що є в тканях ярин, ділає на вітамін окиснюючо, а тимсамим нищить його. В картоплях є вітамін Ц ще в літних місяцях найближчого року. Підчас варення зменшується скількість цього вітаміну дуже значно (але таки щось лишається). Модерні способи консервації майже не нищать вітамін Ц. Проф. Шойнерт доказав це на консервах з гороху й фасолі.

ЯПОНСЬКА АРМІЯ В МАНДЖУРІЇ НАБЛИЖАЄТЬСЯ ДО ХАБАРОВСЬКА

КИТАЙСЬКІ ПОВСТАНЦІ ВІДХОДЯТЬ ДО РАДЯНСЬКОГО КОРДОНУ ПО РІЦІ СУНҐАРІ.

ХАРБІН (Манджурія). — Японці все більше збирають свого війська в районі Харбіна й звідти ведуть ширші операції проти китайських повстанців на півночі Манджурії. До Манджурії все прибувають нові японські війська й направляються на північ. На північ від Харбіна японські війська захопили сильну повстанську базу, місто Ілан. Там вони знайшли 35 трупів японських офіцирів та цивільних, яких Китайці тримали в полоні до свого відходу з міста.

Повстанці китайського ґенерала Лі Ту відходять з міста Ілан по ріці Сунґарі в напрямку до російського кордону. Японські війська переслідують їх, стараючись оточити їх. Японці вже підходять до міста Фунчін, що лежить 100 миль від міста Хабаровська, яке є головною базою радянської армії на Далекому Сході, а зокрема тієї армії, що має оперувати в Приморю. Головний свій наступ Японці ведуть по ріці Сунґарі. Першою йде бриґада ґенерала Накамури, а за нею рухається в повному складі 10-та воєнна дивізія.

ЯПОНІЯ ЩЕ НЕ МАЄ УРЯДУ.

ТОКІО (Японія). — Домагання військових, щоб у Японії утворено понадпартійний уряд, стримало сформування нового уряду після вбивства премієра Інукая. Імператор чекає побачення з князем Сайонджі, котрий є тепер одиноким дорадником імператора зі старих політиків. Лише після поради Сайонджі імператор рішиться, кому доручити сформування нового уряду.

Назагал думають, що вимога армії й фльоти про надпартійний уряд буде задоволена. Отже військові в Японії будуть мати повну перемогу й здобудуть великий вплив на японський уряд.

ПОЛЬЩА ЗАЗІХАЄ НА ДАНЦІҐ.

ДАНЦІҐ (Вільне місто). — Вже віддавна напружені взаємовідносини між Данціґом та Польщею тепер ще більше погіршилися. Польський комісар у Данціґу запротестував проти правил для чужинецьких воєнних кораблів, які приходять до данціґського порту. Ці правила тепер наново ухвалив данціґський сенат і хоч у них польським воєнним кораблям дано деякі полекші, в порівнанню з кораблями інших держав, це всетаки не задовольнило польського комісаря, бо ці правила ухвалено й опубліковано без порозуміння з ним.

До 1 травня б. р. польські воєнні кораблі могли приходити до данціґського порту свобідно. Ліґа Націй уже видала своє пояснення, що Польща не має ніяких спеціяльних прав для своїх воєнних кораблів у Данціґу. Але це рішення Польщу не задоволює. Тепер Поляки почали переговори з Латишами, щоб Латвія дала їм можливість направляти свої воєнні кораблі в Лібаві. Цим способом Польща хоче цілковито збойкотувати Данціґ.

Німецький уряд знову запротестував у Варшаві проти того, що в польському коридорі збираються далі польські воєнні відділи, узброєні навіть гарматами й тенками. Метою цих відділів, як доносить розвідка, є „революційне" захоплення міста Данціґа для Польщі.

БОЛЬШЕВИКИ КУПИЛИ ЛІСТУ ПОЛЬСЬКИХ ШПИГУНІВ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Тут стало відомо, що розстріляні недавно в Польщі радянські шпигуни Бораковський та Баковський, які працювали в ґенеральному штабі у Варшаві, продали большевикам лісту польських шпигунів у Росії. Тому большевики арештували й розстріляли багато польських шпигунів, а між ними й бувшого комуністичного посла до варшавського сойму, Воєводського.

За останніх вісім місяців у Польщі ріжними способами покарано 63 шпигунів, що служили радянській Росії.

БОЛЬШЕВИЦЬКИЙ „ФОРД" СПОТИКАЄТЬСЯ.

МОСКВА (СССР). — Не зважаючи на всі заходи, моторова фабрика, збудована в Нижньому Новгороді по зразку фабрики Форда, не виконує свого завдання. Влада на цю фабрику післала найліпших своїх фахівців та „ударників" робітників, але це справи не поліпшило й фабрика далі не виконує свого завдання.

Так, наприклад, у квітні по програмі малося збудувати 1,075 нових моторів, а фабрика випустила їх лише 301. Фабрика коштує большевиків 119 міліонів долярів і малаб цю року продукувати 144,000 моторів.

НЕ ДОРАХОВУЮТЬСЯ 114 ПАСАЖИРІВ.

ПАРИЖ (Франція). — Ще не дораховуються 114 пасажирів, які були на загинувшому біля Африки французькому пароплаві „Жорж Філіпар". Відомо, що 100 пасажирів були захоплені пожежею в їх каютах.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ДІЙСНІСТЬ ПОГЛИБЛЮЄ ПРІРВУ

Чим далі віддалюємося від світової війни, тим більше бачимо ріжних познак, як ті, що між собою воювали, намагаються оминати, те, що їх розятрило, а шукають того, що їх зближилоб. Це можна завважити наглядно між такими історичними ворогами як Німці і Французи. Найрозумніші голови, як у Франції так і в Німеччині, таки серіозно ломлять собі голови над тим, щоби зліквідувати конфлікт обидвох народів. І роздумуючи над тим, приходять, як от німецький політик д-р Кільман, до переконання, що першою передумовою такого дійсного зближення мусить бути в першу чергу взаїмна пошана. Бо не сама війна поглибила була прірву між французьким і німецьким народом, але та повоєнна французька політика, яка змагала до розбиття німецького народу. Ренеґатство, підпиране грошево Францією в Надренії, пошкодило їй більше, ніж величанські матеріяльні тягарі, які вона наложила на німецький нарід.

Українці в Польщі не є Німцями, а Польща не є Францією. Але й в українсько-польських відносинах можна ствердити, що найбільша прірва між Українцями і Польщею повстала теж по війні. Бо у війні можуть ставатися погані річи, які можуть мати певне виправдання. Але інша справа, коли війна минає, а нарід чи держава далі жиють воєнною психікою. Це вже інша справа, коли в мирних часах зневажають могили погибших борців, коли їх розкопують, хрести на них ломлять, як це буває часто з українськими могилами. І це інакше робить враження, коли в мирних часах зневажається український гимн чи герб.

А коли кого розстріляють чи мучать, добуваючи зізнання, підчас війни, то воно не заважує в історії ворогуючих народів так, як заважує приміром катування у польській тюрмі бл. п. Бесарабової і її мученича смерть.

Коли знову на якийсь нарід у війні насилають карні експедиції, то й це памятають, але не до тої міри, як тоді, коли здичілі жовнірські банди катують у мирні часи безборонних людей без суду, як це було підчас польської „пацифікації".

Оте польське варварство, практиковане супроти українського народа в часах, коли найбільші вороги зближуються, вказує найкраще, що Польщі не йде про якесь порозуміння з Українцями, а тільки про їх знищення. Тому всякі теорії про можливість якогось співжиття з Польщею є нездоровими й нездійснимими фантазіями.

КАРТИНИ З ОРҐАНІЧНОЇ ПРАЦІ В РІДНІМ КРАЮ

II.

Орґаном жіночого, освідомлюючого й орґанізуючого руху між Українками в Галичині є виходяча, в Коломиї **„Жіноча Доля"**.

Що для орґанізації і освідомлення сільського жіноцтва дещо робиться, то правда, хоть цего все таки замало.

Тут очевидно могли би найбільше працювати жінки священиків і Стасьо Ґрабський в своїй недавній промові, виголошеній в Ярославі, підніс з признанням, а радше з острахом ролю нашої попаді на селі.

Але станиславівський та перемиський епископи завзялися за всяку ціну знести ту інституцію **„їмосців"**.

До того навіть самі священики в епархії Кир Григорія бояться займатись громадянською роботою, щоби він їм при найближчій нагоді не цьвіркнув в очи: „Як чую, то ви, отче, займаєтесь політикою!"

А поза їмосцями є ще декуди по селах і учительки-Українки. Та колиб така учительська „сіла" поважилась піти до якоїсь читальні чи до жіночого кружка з викладом — то перенесли би її негайно „для добра школи" десь на „Поморже" або на „Мазовше", а там і слід би за нею загиб.

В містах і місточках є також інтеліґентні жінки, але то звичайно жінки залежних урядовців або також учительки, і тим по селах їздити годі. Лишаються отже лише жінки адвокатів та лікарів (котрі також не годні жити лише з українських пацієнтів), а дальше — нечисленні урядовки наших кооператив. Річ певна, що коли би лиш ті горячо зайнялися селянками в своїм **повіті — то могли** би богато зробити — **але** — як то кажуть — на милування нема силування...

А треба знати і це та з натиском це піднести, що **жіночі орґанізації** можуть **лише жінки** а ніколи мущини пустити в рух, та що ніколи мущина не може бути успішним пропаґатором жіночого освідомлюючого руху.

Жінки навіть на звичайні збори читальні або на віче приходять з правила лише в дуже малім числі. Вони (говорю про селянки) почуваються в мужеськім товаристві просто женовані, не свої.

Вони знають преці аж занадто ту „глубоку" (?!) „пилосопію" наших вуйків та дядьків, що „жінка не бита — то так як коса неклепана" або що „в жінки довгий волос — а короткий розум". І вони самі домагаються усильно, щоби до них таки жінки з міста яко референтки приїжджали.

Велике значіння мають анкети та конференції сільських жінок, скликувані міськими „Жіночими Кружками" до повітових міст — і я подам тут коротко перебіг одної такої анкети, скликаної до Коломиї.

Отворила її і проводила нарадами голова „Ж. Кр.", пані **Марія Мельник.** Є вона жінкою урядовця, а дочкою бувшого радника судового, а потім адвоката Гердлічки, що вже в старших роках подружився з коломийською міщанкою. Його брат був високим урядовцем при боці Франц-Йосифа, а ціла родина походила мабуть від того Гердлічка, що-то перед стома роками шибеницями і катованнями винищив в Гуцульщині опришків. Резидував він в Устеріках.

Пані Марія Мельник — це молода ще, дуже енерґічна і дуже тактовна людина. На анкеті жіночій, про котру говорю, додано їй до помочи в президії дві селянки: **Євдоху Білейчук,** голову „Ж. Кружка" в Воскресінцях, та **Юстину Копелюк** з Коршева.

Головним референтом був звісний кооператор **Обрізків,** котрий обговорив не лиш дуже докладно справу кооперації, але і ролю жінкви у ній, бо без кооперативного освідомлення селянки не може і кооперативна робота піти так наперед і так розвинутись — як потрібно для цілої нації.

Кооперативна робота полягає на тім, щоби взяти в свої руки **господарське життя** цілого народу.

Значиться — ми мусимо — по можности спільно **продукувати,** але особливо спільно і **позбувати** спродуковане.

Це є велике завдання, бо цим усунемо всяких посередників — звичайно чужинців, котрі тучаться нашою кровю і нашим потом а призбиране — в наслідок нашої непорадности — майно уживають потім на нашу некористь.

Кооперація — це дитина злиднів — а перші, взялися до неї анґлійські ткачі в Рочделю в 1844 р. — а було їх на початок лише 44.

Поволи кооперативний рух так там закріпився, що кооперативи мають навіть свої фабрики та свої плянтації.

Рух кооперативний стоїть цілком на інших основах як **большевизм,** котрий **роками** при помочи терору силує громадян, що і як мають робити, а звісна річ, що вимушена робота нічого не варта.

Кооперація держиться навпаки — цілком інших засад: тут орґанізація суспільного господарства іде здолини і опирається на добровільній згоді, порозумінню, кооперації (спільній праці) громадян.

Кооперація вчить, як жити практично, як завідувати громадським добром.

З кооператорів, можуть вирости розумні і розважні адміністратори не лиш повітів та округів, але і цілої держави.

У нас, в Галичині, були перед війною передовсім кооперативи кредитові, а того рода як каси Стефчика мали навіть фінансову поміч від краю. — Тепер каси Стефчика мають для нас значіння лише там, де є в наших руках, про що ми, на жаль, недуже дбаємо.

Але від 1920 року, коли ми троха очуняли від воєнного погрому — взялися ми з великим завзяттям до кооперативної роботи, так, що майже цілий край зістав засіяний кооперативними спілками.

Та цього ще замало, бо з одної сторони треба передовсім вишколеного персоналу, котрий би чесно і точно вів справи кооперативи та не допускав до **„маньки"** (манко), через котру вже неодна кооператива гримнула. В тій ціли уладжують повітові й окружні союзи відповідні курси, і вони приносять велику користь.

Однакож треба також відповідної роботи і солідарности **надолині;** між народною масою.

Але, на жаль, цього почуття обовязку супроти своєї сільської кооперативи нема дуже часто і між самими мущинами. Буває іменно і таке, що ґазда вступить яко член до кооперативи, але ні їй не продає своїх продуктів, ані не купує у ній того, що йому потрібно. Є це так звані **„маркіранти"** — порода незвичайно шкідлива.

А наші вуйки і дядьки є зрештою майстри в розстрачуванню грошей на пусте і непотрібне. Донедавна — хід до міста не міг обійтися без горівки та пива. Тепер — коли настало дуже круто та прийшов той — так званий „кризус" (кріза), вже лише на тютюн витрачують гроші. І так в коломийськім повіті випалює людність річно **тютюну** за **один міліон двіста пятьдесять тисяч!**

Тут вже вчислені очевидно і інтеліґенція, жиди, міщани та військо. Але всеж таки на селян припаде щонайменше один міліон, не вчисляючи вже того тютюну, що самі випродукують та потім курять і нищать цим своє здоровля.

Курення тютюну — це правдивий, **добровільний податок,** наложений селянством на себе, мабуть для покриття **пацифікаційних коштів.**

Та повернім до ролі жіноцтва в кооперативній справі.

Отже без діяльної участи жінки у ній — неможливою є правдива, добре заґрунтована кооперація.

Вичислено у Відни, що жінки самі роблять щонайменше **вісімдесять процентів** закупів, і то навіть річей — для мущин призначених. Однакож у нас після звітів Краєвого Коопер. Союзу лише 5% жінок є членами кооператив.

У наших жінок именно і досі панує переважно такий погляд, що жінка має лише печи пильнувати. А забувають вони, що вони є тепер повноуправненими горожанками, вибирають послів і сенаторів, та навіть могли би і мущин переголосувати.

Жінка сповняє дві важні ролі: 1) яко мати і виховниця дітей та 2) яко жінка і ґаздиня.

Яко мати — вона вчить дитину любити своє, вона вщіпляє в неї почуття народної гордости, вона учить її і цього, щоби всі свої потреби заспокоювала в кооперативі. (Іде тут о закупно олівців, пер, зошитів но — і цукорків).

А то наша неосвідомлена жінка сама продає покладки чи масло Жидам за песі гроші і щаслива, коли її Жидівка додасть ще два три цукорки. Тай закупків в кооперативі також через ті два -три цукорків не робить, хоч тут і та є причина, що вона дуже любить **„торгуватися",** а в кооперативі цього нема.

Жінка яко ґаздиня може просто кермувати ринком, а то і страйк зробити і н. пр. не доносити на торговицю **ярини,** доки не будуть давати відповідної ціни.

Кооперативи могли би означувати ті ціни — так, щоби наші ґаздині не мали кривди за свою працю в полі чи в городі.

Але власне іде о **освідомлення жінки,** о зорґанізовання жінок. Тоді вони не будуть жадати, щоби їм безумовно продавано мило **„з когутом",** коли є наше власне мило **„Центросоюзу"**.

Доси лише в чотирох кооперативах сидять в надзірних радах також і жінки. Щоби заінтересувати жінок кооперативним рухом — треба конче зорґанізувати осібну секцію для пропаґанди між ними і відбувати з ними районові конференції.

По рефераті Обрізкова наступила дискусія, в котрій взяли участь і селянки.

І так **Євдоха Білейчук** домагалася відкриття молочарні у Воскресінцях — та зорґанізовання яринництва, бо досі щодо того опанували ринок в Коломиї **Болгари(!)** які осіли під тим містом.

Юстина Копелюк висказалася дуже похвально про щадничу касу для школярів при кооперативі в Коршеві.

Білозорова звернула увагу жінок на домашний промисл, бо майже все потрібне мають дома. За взір треба взяти собі Індійців, котрі стараються обійтись без всіх продуктів анґлійського фабричного промислу, а все витворювати самим, з власних матеріялів.

Немов би доповненням до цих слів були слова міщанки **Кобилецької,** звертаючої увагу на нещасливу „моду" між нашими сільськими дівчатами, котрі нераз і по девять непотрібних хусток у Жидів купують.

Учителька (на пенсії) **Витвицька** звертає увагу селянок на істнуючий в Коломиї **„Жіночий Базар",** в котрім вони повинні заспокоювати свої потреби. Бесідниця заохочує до вступлення в члени того „Ж. Базару", бо тоді мож би побільшити число продаваних предметів.

Голова зборів **М. Мельникова** дякує учасницям за приявність і взиває до закладання „Жіночих Кружків" по селах та попирання наших кооператив. — Освідомлена жінка, патріотичним духом перейнята мати є підставою нашої кращої будучности.

—o—

Ось подав я чесним читачам звіт з одної жіночої анкети. Є це дуже потішаючий обяв, хоч правду сказавши є це лише одна капля, кинена в море темноти і непорадности. — Але всеж таки робота іде вперед, як і взагалі наше село — помимо кризи — скорим кроком, освідомлюється. Поволи освідомлюється і жіноцтво, а недавно у мене дома була одна селянкка, котра продавала моїй жінці чудово вишиту народну сорочку. Вона прочитала всі **три томи** славної книжки Юрченка **„Про Соловки"** та про його утечу з них.

Можна бути переконаним, що **така** жінка не повірить уже брехням наших „сельробів", аґентів Московщини, котра поневолює **35** міліонів нашого народу та висисає з богатої української землі усі соки на свою користь.

Іван Гуцуленко.

В. Будзиновський.

ЗРУЙНОВАНА ГРОМАДА

(З моїх спогадів).

(13)

Асесор ступив крок вперед і по польськи, на диво дуже коротко, та про те докладно, сказав, у чім діло. Додав, що війти з Озерян і Бертник зголошуються в інших, але також подібних справах. Німець сказав лише пару слів, здвигнувши раменами. Левицький виступив на середину кімнати і сказав острим тоном:

„Я вам переповім відповідь мого товариша і додам моє пояснення. Цісар присягав на конституцію. В тій конституції не стоїть, що цісар має право рішати в справах, які конституція передає судови. Для Дубенка цісар не буде ломити своєї присяги. Вашу справу порішить суд і так буде, як суд скаже. Не втиркаючися до спорів за маєтки, цісар також не приймає на авдієнції в таких справах. Авдієнції не дістанете. Бувайте здорові!"

„А то що?! Як то? І у Відни нема правди? І до найяснішого нашого тата не маємо приступу?!"

Так Гінакше стали вигукувати всі нараз.

Як би не те, що з депутацією був посол, то депутатів були би возні викинули за двері, або й були би арештували. При мені покищо, та тільки покищо, не зроблено цього. Левицький втік до свого бюра, Німець скочив за свій стіл і тільки благально позирав на мене, надіючись, що я утихомирю людей і з ними відійду. І я став потерпати, коли всі чотири далі викрикували, відгрожуючися. Я крикнув до них, показуючи на двері:

„Чи ви не бачили, скільки там жовнірів і цісарських жандармів? Гадаєте, що вони стерплять таку бучу в цісарськім бурґу? Я ще не маю охоти загибати разом з вами. Я втікаю".

Я вийшов і зараз перед дверми попав на двох бурґжандармів, що цікаво мені призиралися. Вони мабуть чули гамір і були цікаві, що там в бюрі сталося. За мною вийшла депутація і ми, вже цілком тихо, зійшли на долину. Аж на подвірю асесор Дубенка знов розкричався. Кричав по польськи. Не знаючи, що Левицький Українець, гадаючи, що він Поляк, кричав:

„А шляк би трафив тих Поляків! Вони десь скрізь впхаються, влізуть. В краю луплять з нас сему шкіру, забирають наші сіножати. У Відни аж під бік цісаря впхалися. Обсіли його, як Жида пархи, і не пускають до нього бідних покривджених!"

Був би може і до вечера кричав так, як би не те, що я перебив, питаючи:

„Щож тепер будемо робити?"

„Ми таки будемо у цісаря на авдієнції!", відповів асесор, „як не в його палаті, то бодай на улици. Як ми йшли до вас, то по дорозі балакав з нами якийсь з двірської служби. Він сказав нам, що як би нам була потрібна авдієнція у цісаря і як би нас до нього не впустили, то ми могли би самі зробити собі авдієнцію на вулици, прискакуючи до цісаря і даючи йому наше подання тоді, коли він буде їхати повозкою з бурґу до Шенбруну.*) Той з двірської служби сказав нам, що нині цісар виїде з бурґу в годині четвертій пополудня. Ми засядемо на вулиці і будемо дожидати його.

З пояснень, хто то їм таке порадив, я виміркував, що тим „з двірської служби" був замітач Фольксґартену (відданого до публичного ужитку цісарського парку коло бурґу). То був Чех, отже він розумів їх, вони його. Проти їх наміру я не смів нічого сказати, знов лиш тому, щоби не гадали, що Нехелес підкупив мене. Я лиш сказав їм:

„Тому пару тижнів не допустили до цісаря словацьку депутацію. Депутація завзялася. Чатувала на цісаря на вулиці. Коли цісар переїздив попри них, вони кинулися до нього. Один кинувся на дорогу перед кіньми. Візник цісаря мусів задержати коні. Збіглися поліцаї, цілу депутацію арештували і відвели на поліцію".

„Ми знаємо про тих Словаків", сказав асесор. Знаємо, що їх арештували і знаємо, що їх зараз випустили, бо вони не зробили нічого каригідного. Знаємо також, що їх подання цісар таки взяв. Коли Словакам не пошкодило це, що їх арештували, то й нам не пошкодить.

Я бачив, що мою „чашу" треба мені випити аж до дна, і я сказав:

„Добре, йдіть. Лиш то все не дуже мило бути арештуваним. Покажіть мені, де будете дожидати цісаря... На рінґу між бурґом і музеєм? Добре. Я на чверть години перед четвертою буду спацирувати ось під цим музеєм. Як би я побачив, що вас арештують, то прискочу і посвідчу, що знаю вас; що ви не якісь батяри, а війти, що приїхали до цісаря".

Ми розсталися. Я поїхав до хати. Пообідавши, я зараз сів на трамвай і поїхав під музей. Ждав я там на зливнім дощи цілу годину, та моїх людей не діждався. Пішов я на подвіря бурґу і там чую, що нині цісар запросив до себе на обід членів австрійсько - угорської делеґації.**) Тепер я зрозумів, чому моїх депутатів нема. Мабуть хтось сказав їм, що нині цісар не так скоро поїде до Шенбруну, або й цілком не поїде, отже вони не прийшли. Я пішов до хати, гадаючи, що вони пішли до мене. Та вони не прийшли. Аж третої чи четвертої днини я дістав такого листа від війта Озерян чи Бертник (не Дубенка!):

„У Відни ми довідалися, що цісар не зараз поїде до Шенбруну. Щоби ще один день сидіти у Відни, нам вже не ставало грошей. Отже ми таки зараз відїхали. Сталося так, як то ви нам сказали, що буде. Файт дожидав нас в Станиславові. Ганьбив нас за те, що ми у Львові не ждали на нього і поїхали без нього, тай без того паперу, що він має будьтоби з міністерства. А ми від самого міністра чули, що Файт від міністерства такого паперу не дістав. Нехай той ошуканець покажеться в нашім селі! Люди порахують йому ребра, і т. д."

Я зараз сів писати на Файта карний донос до прокуратури. Навів усе, що знав каригідне. Головну увагу я звернув на сфальшування урядового документу, при якого помочи Файт виманював від людей такі великі гроші і дарунки. Виславши донос до прокуратури, я ждав, що з того вийде.

*) Друга цісарська палата на краю міста, в якій він в останних роках постійно мешкав.

**) Делеґати парляментів Австрії й Угорщини, що, неначе спільний парлямент, полагоджували спільні справи обох держав.

(Конець буде)

Хоч бурі йдуть і громи бють
І в горю серце тоне —
Та вже не вбе нас вража лють,
Не розідять кордони.

Бо ясне сонце вже з імли
Зійшло на нашім полі,
Юнацтва тисячі зросли
У нашій „Рідній Школі".

ПОВІДОМЛЕННЯ.

ДО ВП. СЕКРЕТАРІВ ВІДДІЛІВ УКР. Н. СОЮЗА.

Отсим проситься негайно звернути виповнені друки просьби о позички, щоби можна якнайскорше виписати чеки та вислати до відділів враз з відповідними спеціяльними контрактами. Через такі опізнення терплять ці члени і відділи, що свої аплікації виповнили в час і ждуть нетерпеливо викінчення справи.

В котрім відділі члени зрезиґнували з позичок, так прошу сейчас звернути друки невиповнені, щоби можна тими грішми запомогти тих членів, котрі є на черзі до позички.

Всі ті члени, що звернули виповнені аплікації, а є суспендовані, не можуть дістати позички. Тільки правосильні члени орґанізації мають право до позичок.

Р. Слободян, гол. фін. секр.

ЩЕ ОДНО УКРАЇНСЬКЕ СВЯТО В МІСТІ ВАШИНҐТОНІ.

(Комунікат Школи Українського Національного Танку).

На день 14 червня 1932 р. припадає американський день прапора — „Флеґ Дей". На цей день приготовляє Комітет Двісталіття Юрія Вашинґтона з Дистрикту Коломбія, за піддержкою головного Комітету Двісталіття, в місті Вашинґтоні величаву параду, в якій мають взяти участь ріжні національні групи, що прибули як імігранти до Злучених Держав. Має це бути так сказати „міжрасова" американська парада, в котрій кожда національна група представить себе як одну складову частину населення краю Юрія Вашинґтона. Бо й ціла парада має на ціли віддати пошану Юрієви Вашинґтонови.

Представник Комітету Коломбійського Дистрикту, що був почесним гостем на українськім святі в місті Вашинґтоні дня 1 травня, звернувся з спеціяльним запрошенням до українських представників, щоби вони постаралися хоч про один український відділ у тій параді для спеціяльного заманіфестовання української групи з її мальовничими строями. Предсідник, д-р Гавенер, просить також про український живий образ. — Парада відбудеться на головній вулиці Вашинґтону, Пенсилвенія евеню, і буде переходити попри степениці, де буде сидіти між иншими і президент Гувер.

З огляду на те, що вівторок, 14 червня, вже недалекий, Школа Українського Національного Танку В. Авраменка звертається отсим зі зазивом до українських громад про зорґанізування в себе відділів, котрі поїхали би до міста Вашинґтону на згаданий день. Коли би громадяни з Болтимор, Кортис Бей, а відтак Вилминґтон, Честер, Филаделфія, як найближчі до міста Вашинґтону, зорґанізували пересічно по 25 людей у народніх українських костюмах, то зовсім легко можна би поставити українську сотню в поході. Нема сумніву, що й Ню Йорк вишле один автобус, а сусідні громади біля Ню Йорку вишлють другий автобус і українська парада випаде зовсім відповідно до наших сил. — Про живий образ вже подбає Школа Українського Національного Танку. — Ближчі подробиці будуть оголошені у свій час.

Управа Школи Авраменка.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ПЛЕЙНФІЛД, Н. ДЖ. Тов. ім. Івана Франка, від. 372, дає до відома всім членам, що місячний мітінґ відбудеться в пятницю, 20 травня, в год. 7.30 ввечір. Взивається всіх членів прийти на мітінґ, бо є важні справи до вирішення. — В. Ярема, предс.; Гр. Орецький, секр.

ШІКАҐО, ІЛЛ. Тов. Тараса Шевченка, від. 252, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 22 травня, в год. 12.30 попол. Проситься всіх членів явитись на мітінґ і вирівнати свої залеглости, бо каса не може платити членських вкладок. — І. Меґас, предс.; Н. Читвінський, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Бр. св. Йосафата, від. 217, повідомляє своїх членів, що місячний мітінґ відбудеться в неділю, 22 травня, в годині 2-ій пополудни, в гали де звичайно. Обовязково кождий член має явитись в означенім часі, бо є багато важних справ до полагодження. Також мається вирішити справа пікніку 12 червня. Довжуючих членів взивається прийти і вирівнати свої довги, бо в противнім разі будуть суспендовані. Будемо принимати нових членів до Бр. і У. Н. Союза без оплати вступного. — М. Бінашевський, предс.; Ів. Дорофей, кас.; А. Іванів, секр.

ПОДЯКА.

Я нижче підписаний член від. 181 У. Н. Союза складаю сердечну подяку головним урядникам У. Н. Союза за уділення мені 75 долярів допомоги в моїй недузі. Рівнож складаю подяку місцевим урядникам.

Н. Шевчук.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

НА МОГИЛУ НЕЗАБУТОГО БЛ. П. О. ЛЕВИЦЬКОГО.

Як грім з неба, так дуже вразила мене вість про несподівану смерть Покійного й незабутого о. Льва Левицького.

Я знав Покійного коло 30 літ. Довгі літа переписувалися ми з собою й увесь час жили в дружних відносинах. Памятаю Покійного з перших часів, як прибув до Америки, з його першої парохії, бо я старався дістати Його до Джерзи Сіти, коли пізнав його сердечність і привязання до нашого меншого брата. Це був щирий Українець, яких мало. І дуже жертвоблюбний. Памятав завжди за кожду народну потребу. А до народу був привязаний, бо любив його цілим серцем. Українське громадянство втратило в Покійнім гарну, чесну, жертволюбну й характерну людину.

Зосібна треба би піднести заслуги о. Левицького для У. Н. Союза. Він був богато разів предсідателем Конвенцій У. Н. Союза й то в часах, які рішали про долю нашої орґанізації. І треба признати, що Покійний завжди боронив добре імя нашої орґанізації й ревно дбав про її розвій.

Покійний був знаменитим бесідником. Його красномовність захоплювала вірних в церкві й всіх тих, що слухали Його палких промов на вічах і ріжних конгресах.

Спи, Отче Добродію! Ти не вмер духом, а тільки тілом. Бо память про Твої добрі діла, Твоє патріотичне серце й Твою жертвенність живе між народом. Прийми і моє те слово, як слово прощання від свого приятеля.

Хай земля буде Тобі пером!

Кость Кирчів,
Джерзи Сіти, Н. Дж.

БАГАТО ПАТЯКАЄ, БО НІЧОГО НЕ ЗНАЄ.

На мій допис у відповідь І. Жураківському з Арнолд, Па., котрий був поміщений у ч. 84 „Свободи" — „таваріщ" знов відгукнувся через комуністичну рептильку в Ню Йорку. „Таваріщ" І Жураківський накидається на „Свободу" і її редакторів, на всі українські клюби, народні інституції і т. д.

Чому „таваріщ" так накидається, можна легко догадатись, бо куди лише „таваріщ" піде, то всюди Українці його потовчуть і викинуть, а як зайде до „шопки" большевицького збіговища то там знов поліція товче. Це очевидно „таваріща" нервує, а тому він на все болотом кидає.

І. Жураківський на щось споминає І. Франка. Таж І. Франко не був комуністом! Він не був зрадником українського народу, якими є всі комуністи з Українців. І. Франко боровся за український нарід, а не за комунізм. Чомуж „таваріщ" І. Жураківський бере собі його до помочи й ховається за нього? Чому не бере Молотова чи Літвінова, Косьора і т. д.? Менше можнаб було дивуватися „товаріщу" І. Жураківському, колиб він вийшов родом з московського корита та був надутий московською гнилизною, тодіб то його тягнуло туди. Алеж він родився в Галичині, в московськім раю не був, а може й границь його не знає. Тому то І. Жураківський так патякає про московський рай на Україні, бо нічого не знає про те, що діється на тім боці Збруча.

П. Лобур,
Арнолд, Па,

Між спекулянтами.

— Кажуть, що Степан повісився.
— Тим ліпше для нього.
— Якто?
— Що його не повісили!

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

СТ. ЛУЇС, МО.

Великий подвиг Української Громади.

Частина галицьких походженців, що осіли в Ст. Луїс, виявляє від часу до часу свою прихильність до Рідного Краю. Вона дає про себе знати відгомоном про краєві події, вшановує памятні історичні українські події та грошевою допомогою на ріжні народні цілі піддержує змагання Рідного Краю. Розуміється, що ця частина тутешних пришельців, яка вповні причислює себе до Українців, інтересується національним рухом свого народу. Вона заінтересувалася також долею „Рідної Школи" в Рідному Краю і заходом свого товариства „Народний Дім", братства св. Володимира, від. 179 У. Н. Союза, Української Православної Громади, сестрицтва „Любов" від. 373 У. Н. Союза і самостійного товариства Пр. Діви Марії уладила в себе в неділю, 8. травня ц. р., величаве свято з нагоди 50-літнього ювилею всенародного товариства „Рідна Школа". На це свято прибув запрошений делеґат „Рідної Школи", гром. Лев Ясінчук.

В год. 7. вечером зійшлося в галі „Народного Дому" поважне число старших і молодших зі Ст. Луїс. Було кількоро з сусідного Медізону. За винятком кількох католиків, свідомих Українців, які є членами „Народного Дому", решта присутних належали до української православної громади.

Свято почав щирою промовою гром. Мих. Паращак. Він підніс цю обставину, що від 1926 р., коли то в Ст. Луїс був д-р Мишуга, щойно тепер з нагоди ювилею „Рідної Школи" може громада привитати в себе чужого гостя і то дорогого, бо аж з Рідного Краю. До тої пори робітники орґанізувалися самі, як могли і вміли.

По його промові виступив мішаний хор у прегарних народних одягах під проводом о. Павла Корсуновського і проспівав гимн американських Українців. Хор треба аґори назвати знаменитим, особливо, як зважити, що о. Корсуновський пробуває лише дуже недавно в тій громаді. Він безперечно один з найкращих діріґентів, що осталися зі славного хору Кошиця. Вистало послухати виконання таких ніжних річей, як „На орданській річці" Стеценка, як „Щедрик" Леонтовича чи „Качки" тогож автора. Дисципліна хору зразкова, а виконання прямо чудове. Те саме можна сказати про хор шкільних дітей православної церкви, яких учить тойже о. Корсуновський. Він — бачиться — й добрий педагоґ. Це можна замітити з того, як влучно й дотепно, бадьоро чи драматично діти ілюструють пісні рухами. Оба хори проспівали багато пісень, одну гарніше від другої. Тому й слухачі нагородили великих і малих співаків заслуженими оплесками.

В середині вечора промовив делеґат, Лев Ясінчук. Українці цього міста вже давно не чули „хрещеної тої мови". Тому то — тужили за красою Рідного Краю, раділи подвигами своїх батьків і сестер, плакали на згадку про їхнє горе, то сміялися з деяких „історій". Серед повного захоплення проминуло незамітно повних півтори години.

З черги промовив о. Корсуновський, завзиваючи до помочі краєви на найважнішу потребу, бо "Рідну Школу", закликаючи відкрити не тільки серця, але й кишені. Його заклик, як усі сердешні труди його, д-ра Мих. Клима, предсідника прав. церковної громади, д. Василя Щупляка та всіх свідомих тутешних громадян, виявили неабиякий успіх. Присутні зложили $156.05. Як зважити, що більша (католицька) часть тутешних галицьких іміґрантів не брала участи в святі, то цей подвиг дійсно гідний уваги, особливо на теперішний час. Тому д-р Клим дякував під кінець з запалом за цей стихійний відрух свідомих Українців, а всім, що причинилися до такого успіху — за їх труди.

Свято покінчилося українським гимном „Ще не вмерла Україна". Хочеться сказати, що й „не вмре", якщо в цілої нашої іміґрації буде ще більше зрозуміння тої недолі, яку переживає український нарід на своїй землі в боротьбі за свої найсвятіші ідеали.

З тої нагоди зложили свій ювилейний дар „Рідній Школі" отсі громадяни й товариства:

Братство св. Володимира, від. 179 У. Н. Союза, 50 дол.; Сестрицтво „Любов", від. 373 У. Н. С., 15 дол.; Михайло Кульчицький 10 дол.; д-р М. Клим $7.50; по 5 дол.: о. П. Корсуновський, М. Добромильський, О. Ґрамоцький, В. Щупляк, В. Андрувс; Іл. Любчин 3 дол.; по 2 дол.: В. Білик, Мих. Паращак, Мих. Слонський, Й. Павлишин, С. Левицький, І. Добромильський, І. Онуфрей; по 1 дол.: В. Лоґуш, М. Маґан, М. Федина, Параска Щур, Олена Білик, Павло Ґолдак, Ю. Василюка, М. Бартів, Ник. Лужицький, Й. Скірка, Мих. Чулик, Іл. Пасічник, М. Волянський, Мих. Дмитришин, Мих. Єзуско, Текля Єзуско, Вас. Кокорудз, Анна Савицька, Тимко Робак, Ник. Федчак, Ник. Тельович, Вас. Ґолда, Юліян Миколяк, Марія Круховська, Максим Харів, Ол. Хоцінський, Павло Павликовський, Дмитро Ялечко, Юстина Добромильська, Марія Кульчицька; Вікторія Лоґуш і Текля Квасна по 50 цнт.; Мих. Хомик 35 цнт.; Ів. Якимів 20 цнт. Разом $156.05.

Учасник.

—o—

ТАЙТУСВІЛ, ПА.

Збірка на Рідну Школу.

Коли ми, Українці, довідались, що до Тайтусвіл прибуде наш український артист-музика, п. Р. Придаткевич, і відограє концерт у Titusville Women Club, то ми зробили заходи, щоб бути присутними на концерті. Комітет, котрий устроював концерт, сказав, щоб ми, Українці, були навіть у більшій скількости. Крім того Комітет попросив, щоб Українці принесли свій національний прапор.

Комітет дав нам вигідні місця й то безплатно. Перед концертом гр. І. Курах відчитав короткий реферат в анґлійській мові про Українців тут в Америці і в Рідним Краю.

Про те, як відбувся концерт, у „Свободі" вже було описано докладно. Тут я лише пригадаю, що по концерті запрошено артистів на чай і скромну перекуску до хати гр. І. Коцана, де зійшлося більше українських родин. П. Р. Придаткевич спімнув за Рідний Край та Рідну Школу й закликав зложити на допомогу Школі. Після того зібрано поміж присутними $10 на Рідну Школу. Гроші вислано до краю через Обєднання. Жертви зложили по 2 дол.: І. Курах, Гр. Пеленський, І. Коцан; по 1 дол.: Д. Беньо, І. Блен, М. Слоньовський; по 50 ц.: А. Слоньовська, М. Беґен.

І. Коцан.

—o—

РОЧЕСТЕР, ПА.

Свято Т. Шевченка.

Наш відділ ОДВУ ухвалив, щоб 5 квітня улаштувати концерт в честь Тараса Шевченка. Члени орґанізації старанно урядили концерт, на якому церковний хор відспівав вязанку гарних пісень.

Коли прийшов день концерту, то екзекутива відділу ОДВУ зійшлася перед полуднем до ґалі, де зробила прекрасну могилу з деревляним хрестом і смереками. Вигляд був дійсно такий, як у могил на широких степах України. Потім закликали репортерів з американських ґазет, щоб вони сфотоґрафували могилу. Фотоґрафії ці були поміщені в американських ґазетах. Вечером рочестерські Українці зійшлися на концерт на час. Саля була майже повна, хоч ще є такі Українці, котрі хваляться всюди, що без них нема нічого й ніхто інший нічого не робить, то хоч вони на концерт не прийшли але й без них концерт був гарний. В осьмій годині піднеслася куртина, а на сцені зявився церковний хор під управою свого діріґента, Романа Дмитрова. Хор відспівав гарно кілька пісень, за що публика нагородила його гучними оплесками.

Потім виступив на сцену добродій Микола Мурашко, головний предсідатель У. Н. Союза, і сказав вступне слово. Далі пані Сучко відспівала три сольові пісні, за що отримала оплески, котрим не було кінця. Діріґент церковного хору, Роман Дмитрів, віддеклямував „До живих і мертвих" та „Кавказ". Публика також нагородила його гучними оплесками, Панна Крик відіграла на пяні дві соля, а публика нагородила її гучними оплесками. Хор відспівав дві пісні, після чого місцевий парох о. Василь Турула мав відчит. По відчиті М. Юрків відограв пару пісень у супроводі клярнету, корнету і пяна, за що публика нагородила його гучними оплесками. При остатку ще раз виступив хор і відспівав кілька гарних пісень.

По вичерпанню програми предсідатель орґанізації, Василь Гречук, подякував публиці за численну участь.

Тепер мушу звернутися до місцевих Ураїнців з закликом, щоби таку орґанізацію попирали хоч морально, коли до неї не хотять належати, бо вона веде народню роботу й помагає рідному краєви, як також і в своїй місцевости старається давати поміч нашим безробітним, не звертаючи уваги на політичні переконання потребуючих помочи.

Петро Гринів.

ПОДЯКА.

Я нижче підписаний член У. Н. Союза, від. 69, складаю щиру подяку головному урядови У. Н. Союза, за скоре уділення мені запомоги в сумі $50, котрі то гроші допомогли мені в моїм тяжкім стані, а головно в теперішнім тяжкім часі.

Отож хай наш Батько Союз на дальше розвивається в його членах і його маєтку, з котрого ми всі можемо користати, і котрий нам всім так щиро помагає в наших тяжких випадках.

Григорій Фатюк.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ВУЖ ДАВУН ПРОКОВТНУВ ЦІЛОГО КІЗЛА.

Кілька метрів довгі тропікальні вужі живляться в більшости дрібними ссавцями та птахами. Та нерідко вбивають і більші звірята та пожерають їх. І так вуж давун (боа констріктор), якого зловили на тростиновій плянтації в Наталі (в Африці), мав у собі цілого кізла-антильопу.

На його дивно роздутому тілі було виразно видно обриси проковтненого звіряти. При цьому так напханий вуж все-одно повзе собі зовсім добре.

Коли приглянутися голові такого вужа, то здається, що неможливо, щоби крізь рот пройшов такий великий предмет. Пояснити це можна лише великою еластичністю мязів. Вуж свою добичу порядно обслинить, а потім проковтне.

Більші звірята душить так, що їх стискає в звоях, а менші пожерає живими. Коли два вужі впадуть на цю добичу, то буває, що більший вуж проковтне меньшого. Травлення вдбуваеться скоро. Навіть і великого ссавця стравить вуж за кілька днів. Стравить усе, крім волосся, яке викине.

—o—

СОБАКИ ЗАМІСЦЬ ЛЬОКОМОТИВ.

Найцікавіша залізниця, довга 140 миль, іде з Ном (на Алясці) через Стювардів півостров. Не чути на цьому залізничому шляху свисту льокомотиви, лише гавкіт собак, бо собаки роблять тут службу льокомотив. Тягнуть спеціяльні візочки вузкоторовою залізницею.

Шлях цей побудували з початком 20-го століття, коли на Стювардовому півострові відкрили золото. Тоді тим шляхом їздили льокомотиви із залізничими вагонами. Колиж запаси золота вичерпалися, ніхто не цікавився побудованим залізничим шляхом, вагони дали до старого заліза, а шини стояли дурно.

Аж вкінці прийшло на думку одному проворному Ескімосови, вжити на тих шинах санок, заосмотрених у колісцята. Санки ті тягнуть собаки. Коли два Ескімоси запряжуть шість собак, то за один день вигідно зроблять 80 миль.

Лорд Гемілтон впився був раз так дуже, що не тямлючись, ударив вейтера так сильно, що він упав мертвий на місци. Він і не здогадувався та кликав того самого вейтера до свого стола. На це підбіг господар і сказав здивований:

— Алеж мільорде, таж ви вбили того чоловіка!

— Прошу це записати на мій рахунок! — відповів льорд.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ВІДОЗВА

Псари, 20 березня, 1932

Дорогі Брати!

Як відомо уже вам, що ті грізні гості, котрі гостювали осінню 1930 р. по селах Галичини, не минули й нашого села Псари. Що вони у нашім селі робили, то про це писати вам не потрібно, бо це ви вже давно знаете. Напишу тільки, як виглядає тепер наша читальня „Просвіти" після цеї „пацифікації".

Наша читальня добре розвивалася, мала гарну бібліотеку, з котрої селяни масово користали; великі портрети Шевченка, Франка, Хмельницького, Богуна, Мазепи й інші. Також мала гарні мальовані декорації. Все це впало жертвою уланів. Книжки подерли і повикидали крізь вікно. Декорації й портрети порізали шаблями так, що знищили цілком все.

Тепер по тій великій руїні ми відновляємо знову все наново. Книжок мало що осталося, прибори театральні як і декорації знищені зовсім. Мусимо справляти нові й на це не маємо потрібних фондів. Хоч ми це дармуємо, даємо вистави, переводимо збірки, то все це замало, щоби ми своїми силами в теперішну крізу змогли відновити те, що варвари знищили. Отже звертаємося до вас, дорогі земляки, за поміччю й віримо, що нам не відмовите, бо надто вже здаєте собі справу з ваги просвітної роботи. Знаємо, що і вам тяжко приходиться працювати серед теперішних злиднів, та всеж таки спільними силами скорше дійдемо до кращої майбутности.

Не забувайте про своїх братів у Рідному Краю, котрі, мимо переслідувань та навіть фізичних терпінь, не зневірюються, не падуть духом, бо вірять, що правда все побіджає. Найбільше відчувається в читальні брак книжок, тому вже в короткім часі мусимо їх мати, бо в школі учать наших дітей учителі не Українці, тож знаєте самі, як вони вчать наших дітей, то нашим обовязком є дітям дати українську книжку, на котру нам так бракує гроша. Ще раз кличемо вас, поможіть нам вести дальше просвітну працю, бо без неї ми все будемо рабами чужих, а вже найвищий час стати нам самостійними керманичами нашого життя!

Здорові були — гаразд!

Микола Оршуляк, голова;

Іван Чечіль, секретар.

Цю відозву отримала Явдоха Кардаш і передала до комітету односельчан села Псари, пов. Рогатин.

Закликаємо вас, дорогі браття й сестри, до відновлення того, що знищив наш ворог. Поможім нашим братам і сестрам, котрі були побиті польськими уланами, а тепер знову піднесли свої голови й взялися до доброї праці. Вони кличуть пособити їм. У нас уже утворено комітет для збірки на читальню Просвіти. Отож просимо всі пожертви посилати на нижче подану адресу.

За Комітет:

Іван Кіценюк, предсідатель;

Микита Ґаліновач, касієр;

Павло Сташко, секретар.

Ukrainian National Home,
214-216 Fulton St.,
Elizabeth, N. J.

УПАДОК КАЦАПЩИНИ НА ЛЕМКІВЩИНІ.

Є в нас на Лемківщині в Горлицях бурса, „кість незгоди" між керманичами кацапського гнізда. Шість літ вівся процес проти адвоката Поляка, який загарбав майно бурси, каменицю і шість морґів ґрунту. Врешті по шестирічному процесі Найвищий Суд у Варшаві признав майно бурси правним членам. І ось цікаво, як кацапська інтеліґенція заховалася підчас і по процесі.

Підчас процесу вся сметана кацапської інтеліґенції спала „благонадьожним" сном, крім одного запеченого кацапського крикуна, п. Яблоновського, який побіч деяких затуманених селян найбільше причинився до ведення процесу. Аж настав жовтень 1928 р., побіда темного Лемка над „ясновельможним" адвокатом Пшибильським. В тім часі зявився в Горлицях адвокат А. Сьокало, закладаючи собі канцелярію. В короткому часі вибрали його головою товариства „Руська Бурса". Зараз по приїзді постарався він зробити собі з бурси своє приватне мешкання при помочі декотрих хрунів кацапських лаполизів. Таким то способом дбають найбільші кацапські „гура-патріоти", піоніри ідеї за „єдіную неделімую", про просвіту для бідного народа. Замісць щоби відкрити бурсу для учеників, то собі роблять особисті вигоди й полекші для своєї кишені. Через три роки так газдували в тій інституції, наробили стільки довгу, що вірителі загрозили зліцитуванням майна бурси. З цих тарапатів виратували їх вибори, бо міністерство народньої освіти призначило для бурси 20,000 зол. запомоги, а за що, то кожному ясно. Та вже за рік треба було продати знову кусень поля за 300 долярів і крім того довги росли. І тепер роблять з тої бурси мешкання для Жида, бо п. Сьокало перепровадився до своєї нововибудованої віллі. Кільканацять бурсаків переганяють то з поверха на партер, то з партеру на поверх, хто більше комірне може платити.

Відремонтовану бурсу переробляють після „американської" архітектури, бо діравлять цілі стіни, шоб було вигідніше мешкати Жидови. Отак просвіщають ті „предводителі" бідних Лемків, які вірять сліпо і йдуть за їх вказівками. Та це вже не довго. Селяни самі починають розуміти, хто є їхнім приятелем; селяни знають, хто випроцесував майно бурси, хто своє майно жертвував на ту ціль, хто аж за океан пішов збирати лепти на процес. Лемки вже прозріли.

Це виявилося на загальних зборах кацапської бурси в Горлицях. Дня 2-го листопада 1931 р. скликав заряд Загальні Збори до Горлиць. Зараз по відкриттю зборів виявилося, що членські складки за 1930 рік десь пропали і нема того, хто би брав ті гроші. Доказували касієрови бурси К. Бодакови, що він забрав 400 зол., але цей казав, що нема і не знати, де ті гроші є. При дальшому звіті виявилося, що допомога, яку уділила Рада Повітова, десь зникла. Якийсь довжник прислав гроші, але в книгах не було записано, хто прислав, скільки прислав і на що прислав. Пан Вислоцький, голова контрольної комісії, сам контролював книги, бо інші члени контрольної комісії навіть не виділи цих книг. Читав кожну позицію видатків, лише деяких не прочитав... І врешті пан Вислоцький у своїм рефераті заявив, що багато рахунків і квітів бракує. Але мимо того зарядови уділено абсолюторію. Щож, самі себе контролюють, самі радять і самі уділюють собі абсолюторію.

Слід тут згадати ще один „причинок": Перед війною була в Горлицях „Лемківська Каса", яка тепер ліквідується. Ліквідаторами є три селяни. Продали вони кусень землі, що належав до згаданого Кредитового товариства, за 800 дол., а ті гроші з ліквідації мали дати на бурсу, бо так члени того товариства ухвалили на загальних зборах. Панове ліквідатори ті гроші дали п. Сьокалови і тепер ніхто не знає, що сталося з цими грішми. Така то ліберальна робота тих всіх „благонадьожних господ". Треба би конечно вибрати другу контрольну комісію, але й ця мабуть не переведе докладно контролі, бо багато книг попропадало. І не диво! А на це все глядить Лемківщина й усвідомлює собі „працю просвітителів".

Бувший член бурси.

(„Новий Час").

Почтові голуби.

Коли ще телеграф не був уліпшений і за таку переписку треба було багато платити, один редактор антверпського часопису поїхав до Брюселі, відки мав післати до своєї редакції якусь важну вістку з парляменту. Він забрав був зі собою пару почтових голубів, щоби ними переслати цю вістку. Голубів віддав під опіку одному з готелевої прислуги. Потім пішов на засідання парляменту. Після засідання написав звіт з парляментарного засідання. В готелі зїв сніданок, за який заплатив дивно небагато. Тепер сказав вейтерови, щоб віддав йому його голуби.

— Ваші голуби! — здивувався вейтер. — Таж ви зїли їх перед хвилею.

Так то редактор довідався, чому сніданок був такий дешевий.

ТАРЗАН І НЕВІДОМА ІМПЕРІЯ. (37)

Коли Тарзана повели до вязниці, дівчина Ділєкта, яку він уратував з рук Фастуса, сина імператора, була вдома в оточенню своїх рабинь. Вона мріяла про своє подружє з Максімусом Преклярусом, яке мало наступити незадовго. В той час її родичі були в імператорській палаті на бенкеті. Туди їх запросила родина, що стояла близько до імператора. Ніхто не думав про те, що наближається нещастя для всіх.

—o—

Бенкет затягнувся до пізної ночі. Всі гості вже потомилися й дехто зівав, прикриваючи рукою рота. Лиш один імператор, здавалося, не чувся змучений і все сидів на свому камінному кріслі. А коли імператор сидить за столом, то ніхто інший не посміє встати, щоб не порушити звичаю й не прогнівити імператора. Над ранком зявився воїн і щось сказав на вухо імператорови. Імператор радісно усміхнувся й задоволено встав з крісла.

—o—

Всі піднялися й почали виходити геть. Лише на приказ імператора лишилися в палаті родичі Ділєкти: Діон Сплєндідус та його дружина. Усівши знову на свому кріслі, імператор заявив Сплєндідусам, що Максімус Преклярус арештований за те, що переховував варвара, який зневажив сина імператора. Лише донька їх Ділєкта зможе вратувати Прекляруса від смерти, коли вона згодиться одружитися з сином імператора, Фастусом.

—o—

Це імператор повторив кілька разів, підкресливши, що в противному разі Максімус Преклярус буде вбитий за зраду свого імператора. Коли Діон Сплєндідус вернувся до дому, він мав перед собою дуже тяжке завдання переказати це доньці. Він знав, як вона любить Преклярyса і як ненавидить Фастуса. Ділєкта вислухала батька й на його запитання, що вона думає робити, взяла ніж і намірила його в свої груди. „Я маю ніж!" — відповіла вона.